Invalidiliitto ry **Asiantuntijalausunto**

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi HE 15/2026 vp

Invalidiliitto edistää ja kehittää fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten henkilöiden mahdollisuuksia osallistua, liikkua ja elää täysipainoista elämää. Invalidiliitossa on noin 22 000 henkilöjäsentä ja 138 jäsenyhdistystä.

Invalidiliitto kiittää mahdollisuudesta antaa kirjallinen asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä.

Invalidiliitto tarkastelee esitystä erityisesti fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten henkilöiden liikkumisen, turvallisuuden ja yhdenvertaisten palvelujen saatavuuden näkökulmasta. Monille vammaisille henkilöille taksi- ja kuljetuspalvelut eivät ole pelkästään liikkumisen vaihtoehto, vaan välttämätön edellytys arjessa toimimiselle, työssäkäynnille, opiskelulle sekä osallisuudelle yhteiskunnassa.

Invalidiliitto kannattaa hallituksen esitystä. Tiukennukset taksiliikenneluvan ja taksinkuljettajan ajoluvan edellytyksiin vahvistavat turvallisia taksimarkkinoita, samalla kun ne lisäävät asiakkaiden luottamusta palveluihin.

Keskitymme lausunnossamme niihin hallituksen esityksen kohtiin, jotka ovat keskeisimpiä nimenomaan eri tavoin fyysisesti toimintakyvyltään rajoittuneiden ihmisten kannalta.

Turvallisuuden korostaminen esityksessä

Invalidiliitto pitää myönteisenä sitä, että hallituksen esityksessä turvallisuus on nostettu keskeiseksi lähtökohdaksi henkilöliikenteen palvelujen kehittämisessä.

Fyysisesti vammaiset henkilöt ovat kuljetuspalvelujen käyttäjinä usein tilanteessa, jossa he ovat kuljettajan avun varassa. Tämän vuoksi kuljetuspalveluissa korostuu luottamus kuljettajaan, fyysinen turvallisuus, asiakkaan koskemattomuus ja ihmisarvo.

Kuljettajien koulutus lisää erityisryhmien taksipalvelujen turvallisuutta

Invalidiliitto pitää tärkeänä, että kuljettajien osaamista kehitetään ja että erityisryhmien kuljettamiseen liittyvä koulutus sisältyy kuljettajien osaamisvaatimuksiin, kuten liitto on jo pitkään vaatinutkin.

Erityisryhmien taksinkuljettajana toimiminen edellyttää hyvää fyysistä ja psyykkistä toimintakykyä. Työ on usein hyvin fyysistä ja sisältää työskentelyä ahtaissa esteettömän kaluston tiloissa, apuvälineiden nelipistekiinnitysten hallintaa sekä apuvälineiden käsittelyä. Lisäksi työ edellyttää valmiutta avustaa asiakasta ajoneuvoon ja sieltä pois sekä tarvittaessa porrasvedossa. Tätä tukee taksinkuljettajille asetettuihin vaatimuksiin lisätty maininta siitä, että terveysvaatimusten täyttyminen tulisi todistaa enintään kuusi kuukautta aiemmin annetulla lääkärinlausunnolla.

On tärkeää, että lainsäädännöllä tuetaan ja vahvistetaan kuljetuspalvelujen turvallisuutta erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden näkökulmasta.

Erityisesti eri tavoin toimintakyvyltään rajoittuneet asiakkaat, kuten fyysisesti vammaiset, tarvitsevat matkan onnistumiseksi kuljettajalta erityisiä taitoja ja kykyjä. Tähän sisältyy myös riittävä suomen kielen taito, jotta kuljettaja pystyy ymmärtämään asiakkaan tarpeet ja ohjeet sekä kommunikoimaan turvallisesti ja selkeästi koko kuljetuksen ajan. Ajon aikana on tärkeää huomioida pyörätuolissa matkustavan henkilön turvallisuus, esimerkiksi hidas ajotapa ja sen ymmärtäminen osana asiakas- ja liikenneturvallisuutta.

Kuljettajan osaaminen vaikuttaa suoraan matkustajan turvallisuuteen, ihmisarvoiseen kohteluun sekä palvelun laatuun. Ilman riittävää koulutusta palvelun taso voi vaihdella merkittävästi. Invalidiliitto kannattaa esitystä taksinkuljettajan pakollisen koulutuksen vahventamisesta. Kuten esityksen perusteluista tulee esille, on tällä liikenneturvallisuutta parantavia vaikutuksia myös erityisryhmien taksipalveluiden kohdalla. Perustuslakivaliokunta on katsonut taksiliikennelaista ja liikennepalvelulaista ja sen muutoksista antamissaan lausunnoissa, että taksitoiminnalla on tärkeä asema osana julkisen liikenteen järjestelmää, ja että taksiliikenteellä on myös perustuslain 9 §:ssä tarkoitettua liikkumisvapautta toteuttava merkitys erityisesti erityisryhmille, kuten vammaisille ja liikuntarajoitteisille.

Koulutuksen vahvistaminen tukee myös YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen 9 artiklan (esteettömyys) toteutumista, jonka mukaan sopimusvaltioiden tulee varmistaa vammaisten henkilöiden yhdenvertainen pääsy muun muassa liikennepalveluihin.

CRPD- komitea suosittelee, että Suomi vahvistaa rakennetun ympäristön ja julkisen liikenteen esteettömyyttä sekä parantaa digitaalisten palvelujen saavutettavuutta lainsäädännön, suunnitelmallisen toteutuksen ja universaalin muotoilun keinoin artiklan 9 mukaisesti.

YK:n vammaissopimuksen 20 artikla velvoittaa valtioita edistämään vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia liikkua mahdollisimman itsenäisesti, turvallisesti ja sujuvasti turvaamalla esteettömät liikkumisratkaisut, riittävät apuvälineet sekä yhdenvertaisen pääsyn kuljetuspalveluihin.

Tämän velvoitteen toteutumiseksi komitea korostaa kuljettajien riittävää osaamista erityisesti esteettömyyden, avustamisen ja asiakasryhmien tarpeiden ymmärtämisen osalta. Osaamisen varmistaminen on keskeinen edellytys, ja sen tulee sisältyä selkeästi koulutusvaatimuksiin ja liikennepalvelujen sääntelyyn, jotta vammaisten henkilöiden itsenäinen ja turvallinen liikkuminen voidaan turvata koko maassa.

YK:n vammaisyleissopimus on Suomessa laintasoisesti voimassa olevaa lainsäädäntöä, joka tulee huomioida lainsäädäntöä uudistettaessa.

Taksinkuljettajan ajoluvan ehtojen tiukennus on kannatettava

Taksinkuljettaja on usein kaksin asiakkaansa kanssa ajoneuvossa. Erityisryhmien kohdalla riippuvuus kuljettajasta lisää alttiutta joutua erityyppisten rikosten kohteeksi. Taksiliikenneluvan ehtoihin esitetäänkin tiukennuksia. Taksiliikenneluvan saamisen edellytyksenä oleva hyvämaineisuus vaarantuisi jatkossa myös silloin, jos henkilö on syyllistynyt henkeen ja terveyteen kohdistuviin rikoksiin, seksuaalirikoksiin tai petos- ja maksuvälinerikoksiin. Invalidiliitto kannattaa ajoluvan ehtojen tiukennusta hallituksen esityksen mukaisesti.

Invalidiliitto haluaa tältä osin tuoda esille, että Vammaisten naisten valtakunnallinen yhdistys – Rusetti ry ja Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy ovat selvittäneet vuonna 2025 hyvinvointialueille suunnatun kyselyn avulla, millaisia ohjeistuksia ja toimintatapoja hyvinvointialueilla on siitä, miten asiakkaat ilmoittavat hyvinvointialueen järjestämissä SHL:n ja VPL:n mukaisissa kuljetuspalveluissa tapahtuneesta häirinnästä, seksuaalisesta ahdistelusta ja epäasiallisesta kohtelusta, ja miten tehtyihin ilmoituksiin puututaan. Kyselyyn vastanneista 19 hyvinvointialueesta 60 % oli vastaanottanut ilmoituksia kuljetuspalveluissa tapahtuneesta epäasiallisesta kohtelusta, häirinnästä tai seksuaalisesta ahdistelusta vuonna 2024. Suurin osa vastaajista on vastaanottanut ilmoituksia 1–2 kpl. Yksi (1) alue ilmoitti määräksi 10–15 kpl. On oletettavaa, että vastaukset ovat jäävuoren huippu, sillä tilanteita ei tilastoida tai seurata järjestelmällisesti. Invalidiliittoon tulleet lukuiset yhteydenotot tukevat myös sitä, että rikosrekisteriotteen laajentaminen seksuaalirikoksiin on perusteltua.

Liitto kannattaa sitä, että em. rikoksiin syyllistyminen olisi ajoluvan saamisen este, koska hallituksen esityksen tavoitteena on lisätä kuljettajan luotettavuutta myös maksuliikenteessä ja hinnan perimisessä.

Maksutapahtuman luotettavuudella on korostunut merkitys erityisesti erityisryhmiä kuljettavien taksinkuljettajien työssä. Näissä tilanteissa asiakas saattaa toimintakyvyn rajoitteen takia joutua poikkeuksellisesti luovuttamaan maksamisen yhteydessä fyysisen maksuvälineensä hetkellisesti kuljettajalle, mikä lisää alttiutta joutua petoksen tai maksuvälinerikoksen uhriksi. Tämän vuoksi on tärkeää, että kyytiin liittyvä maksu on asiakkaalle luotettavasti todennettavissa joko ajoneuvossa käytettävän taksamittarin tai digitaalisessa palvelussa toimivan sovelluksen kautta siten, että maksua koskevat tiedot ovat läpinäkyviä ja jälkikäteen tarkistettavissa.

Turvallisuuden huomioiminen liittyy myös YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen 16 artiklaan (vapaus hyväksikäytöstä, väkivallasta ja kaltoinkohtelusta), jonka mukaan valtioiden tulee toteuttaa toimia vammaisten henkilöiden suojelemiseksi väkivallalta ja hyväksikäytöltä. Kuljetuspalveluissa tämä tarkoittaa muun muassa riittävää sääntelyä, valvontaa ja kuljettajien luotettavuuden varmistamista.

Lopuksi

Invalidiliitto saa säännönmukaisesti yhteydenottoja erityyppisistä taksiliikenteessä ilmenevistä puutteista, laiminlyönneistä, rikkomuksista ja jopa rikoksista. Nyt esitetyt tiukennukset ovat tarpeellisia ottaen huomioon tämän asiakasryhmän haavoittuvuus palvelun käytön yhteydessä. Taksinkuljettajalle tai liikennöitsijälle tulisi säätää sanktio tilanteessa, jossa kuljettaja hylkää vastaanotetun kyydin ilman, että asiakasta informoidaan asiasta asianmukaisesti ja viivytyksettä.

Sen lisäksi, että nyt esitetty lakiehdotus tuo turvaa taksimarkkinoille, fyysisesti vammaisten henkilöiden kohdalla keskeiseksi kysymykseksi nousee taksien tosiasiallinen saatavuus. Julkisesti korvattavia matkoja järjestetään pääasiallisesti hyvinvointialueiden tai Helsingin kaupungin toimesta, ja hyvin toimivilla taksimarkkinoilla on keskeinen rooli näiden toteutumisessa.

Esteettömien taksipalveluiden turvallisuutta koskevassa sääntelyssä tulisi huomioida nykyistä selkeämmin myös matkustajan ylävartalon ja pään riittävä tuki. Käytännön kokemukset ja kotimaiset selvitykset osoittavat, että pelkkä pyörätuolin kiinnitys ja turvavyön käyttö eivät kaikissa tilanteissa riitä takaamaan turvallista matkustamista, erityisesti henkilöillä, joilla on heikentynyt päänhallinta tai jotka matkustavat pyörätuolissa ilman niskatukea. Äkillisissä ajotilanteissa, kuten äkkijarrutuksissa tai väistöliikkeissä, puutteellinen kehon ja pään tuki voi lisätä merkittävästi vammariskiä. Pyörätuolin

käyttäjien kokemuksia kartoittaneessa selvityksessä on todettu, että lisätuki voi ehkäistä vammoja äkkijarrutustilanteissa ja parantaa matkustusturvallisuutta (Kuokka & Einola 2018). Niskatuen tai muun vastaavan tuen saatavuus takseissa sekä niiden asianmukainen käyttö ovat siten keskeisiä tekijöitä turvallisuuden näkökulmasta. Invalidiliitto toivoo, että liikenne- ja viestintävaliokunta edellyttäisi liikenne- ja viestintäministeriötä ryhtymään asiaa koskevan lainsäädännön jatkokehittämiseen siten, että pyörätuolissa matkustavien henkilöiden kuljetuspalveluissa varmistetaan nykyistä paremmin matkustajaturvallisuus huomioiden erityisesti pään ja niskan tuki.

On toivottavaa, että jatkossa lainsäädäntöä kehitettäessä huomioidaan fyysinen matkustajaturvallisuus laajemmin, mukaan lukien pyörätuolissa matkustavien asiakkaiden turvavälineistöön liittyvät tekniset ratkaisut, joista on olemassa toimivia malleja myös ulkomailla.

Lakimuutosten yhteydessä on tärkeää seurata lain toimeenpanoa sekä varmistaa, että kuljetusten saatavuus ei heikkene siirtymävaiheessa. Muutokset markkinoiden toimintaan tai kuljetuspalvelujen järjestämiseen voivat käytännössä vaikuttaa siihen, että vammaisten henkilöiden kuljetuspalveluiden saatavuus heikentyy hetkellisesti. Tämä tulee huomioida siirtymävaiheessa siten, että vammaiset henkilöt saavat tarvitsemansa kuljetukset. On myös tärkeää varmistaa, että erityisryhmien kuljetuksiin soveltuvaa esteetöntä kalustoa on riittävästi ja että kuljettajakoulutuksen toteutumista sekä vastaavuutta erityisryhmien tarpeisiin seurataan.

Invalidiliitto ry

Helsingissä 30.03.2026

Janne Juvakka	Laura Andersson
Toimitusjohtaja	Johtaja

Lisätiedot: Elina Nieminen, juristi, Invalidiliitto, elina.nieminen@invalidiliitto.fi tai Sinikka Winqvist, asiantuntija, liikenne ja yrittäjyys, sinikka.winqvist@invalidiliitto.fi